

Pohjois-Savon liitto

25.02.2022

Kansainvälistymisen toimintamalli ja toimenpidesuunnitelma

Päivi Vestala ja Johan Halvarsson
POHJOIS-SAVON LIITTO

Sisällysluettelo

1.	Kansainvälistymisen toimintamalli ja toimenpidesuunnitelma	3
2.	Yritysten kansainvälistyminen	3
2.1.	Alueelliset yrityspalvelut	4
2.2.	Kansainvälistymisen rahoitus ja palvelut.....	4
2.3.	Muut kansainvälisiä verkostoja ylläpitävät palvelut Pohjois-Savossa.....	5
2.4.	Kansainvälistymistä edistävien hankkeiden hyödyntäminen.....	6
2.5.	Kuopion alueen kauppakamari – viennin tiekartta.....	7
2.6.	Kansainvälistyvien yritysten palvelutarpeiden tunnistaminen	7
3.	Työ- ja elinkeinoministeriön palvelut	8
3.1.	Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma.....	8
3.2.	Business Finland – Team Finland	9
3.3.	Työ- ja elinkeinoministeriön kohdemaapalvelut: Venäjä, Intia, Kiina	10
4.	Euroopan unionin yritysten kauppaa ja tuotekehitystä tukevat palvelut	10
4.1.	EU:n yritysten vientiä/tuontia edistävät palvelut.....	10
4.2.	European Enterprise Network -verkosto	11
4.3.	European IP Helpdesk – IPR-neuvontaa yrityksille ja EU-rahoitteisille hankkeille	12
5.	Pohjois-Savon osaamisen kärkien kansainvälistäminen	12
6.	Klusteritoiminta vahvistaa osaamisen kärkiä pitkän tähtäimenkehittämiseen ja kansainvälistymiseen	13
7.	Älykkään erikoistumisen yhteistyö Euroopassa ja Pohjois-Savo	13
7.1.	EU:n verkostoitumispalveluita ja -ohjelmia.....	15
8.	EU:n älykkään erikoistumisen kumppanuuksien malli	16
8.1.	Maakunnan rooli EU:n älykkään erikoistumisen yhteistyössä	16
8.2.	EU-tasoisien yhteistyön suunnittelun askelmerkit	19
9.	Itä- ja Pohjois-Suomen kansainvälisyystoiminnan benchmarking	23
9.1.	Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyö arverkostojenkansainvälistämiseksi	23
9.2.	Itäisten ja pohjoisten alueiden yhteistyötä tukevat EU-ohjelmat.....	23
9.3.	Itä- ja Pohjois-Suomen toimisto.....	24
9.4.	Pohjois-Savo	24
9.5.	Lapin Arctic Smartness toimintamalli	25
9.6.	Kainuun kansainvälinen toimintamalli.....	26
9.7.	Pohjois-Pohjanmaa.....	26
9.8.	Keski-Pohjanmaa	27
9.9.	Pohjois-Karjala.....	27
9.10.	Etelä-Savo.....	27
10.	Pohjois-Savon osaamisen kärjet jakansainvälistymisen benchmarking	28
10.1.	Kone- ja energiateknologia.....	28

10.2. Elintarvikkeet	29
10.3. Hyvinvointiteknologia.....	29
10.4. Metsäteollisuus	29
10.5. Matkailu	29
10.6. Älykäs vesijärjestelmän	30
10.7. Biojalostus	30
11. Linkki ja referenssilista:	31

1. Kansainvälistymisen toimintamalli ja toimenpidesuunnitelma

Hankkeessa kehitetään alueellisia toimintamalleja kv-toiminnan edistämiseksi, tuetaan maakunnan toimijoiden osallistumisia kansainvälisiin verkostoihin sekä laaditaan maakunnallinen kansainvälistymissuunnitelma yhdessä keskeisten kehittäjäorganisaatioiden ja yritysten kanssa. Kv-verkottumisen edistämiseksi hyödynnetään myös Euroopan Pohjoisten harvaanasuttujen alueiden (NSPA) verkostoa.

Hankkeen päätavoitteena on kehittää alueellisia toimintamalleja ja rakenteita tukemaan erityisesti yritysten, oppi- ja tutkimuslaitosten osallistumisia kansallisiin ja kv-verkostoihin painottuen Pohjos-Savon älykkään erikoitumisen kärkialoille. Julkaisussa kootaan yhteen kansainvälistymisen eri alustat ja tukipalvelut. EU-ohjelmiin perehdytään sillä laajuudella, mikä on merkityksellistä yritysten osallistumisen kannalta.

Kansainvälistymisen toimintamalli kuvaa maakunnassa tarjolla olevat kansainvälistymisen palvelut ja reitit. Palveluiden yhteensovittamista arvioidaan yritysten ja TKI-palveluiden näkökulmasta.

Verkostotoiminnasta kasvua Pohjois-Savoon (VERKA) -hankkeen tehtävänä on ollut perehtyä TKI-organisaatioiden ja yritysten mahdollisuuteen kansainvälistyä. Hankkeessa on selvitetty mm. paikalliset yritysten kansainvälistymisen palvelut, kaikille avoimet yrityspalvelut Euroopan unionin alueella, EU:n TKI-yhteistyön toimintamallit sekä erilaiset kansainvälistymisen verkostointipalvelut ja -ohjelmat. Itse rahoitusinstrumentteihin ei ole syvennytty tämän raportin puitteissa, viestintää rahoituksesta on saatavissa runsain mitoin alkavan ohjelmakauden puitteissa.

Toimenpide-ehdotuksia on **vahvennettu** tekstin sisässä, jolloin ne ovat loogisesti oikeissa yhteyksissään.

2. Yritysten kansainvälistyminen

Yritysten kansainvälistyminen edellyttää luonnollisesti kyvykästä henkilöstöä ja tuotteita tai palveluita, joilla on kansainvälistä kysyntää. Uudet digitaaliset teknologiat mahdollistavat markkinointi- ja myyntitapahtuman ajasta ja paikasta riippumattomaksi, ja tekee siten vientimarkkinat paremmin saavutettavaksi.

Matkalla kansainvälisille markkinoille yritys tarvitsee kuitenkin monia palveluita, kuten TKI- tai rahoituspalveluita. TKI-ympäristöjen ja yritysten yhteistyö esimerkiksi klustereissa tiivistää palveluiden saatavuutta sekä toimialaan keskittyntä rahoitusneuvontaa.

2.1. Alueelliset yrityspalvelut

Pohjois-Savossa on saatavilla useita julkisia palveluita (Kuva 1), joilla pyritään tukemaan kuvaa Pohjois-Savon yritysten perustamista, kehittämistä ja rahoitusta

Kuva 1 Pohjois-Savon yritysten perustamista, kehittämistä ja rahoitusta tuottavat julkiset palvelut

tuottavat julkiset palvelut. Seudulliset kehittämissyhtiöt ja elinkeinopalvelut kunnissa ovat tärkeä linkki yritysten ja rahoittajien välillä. Uutena toimijana mukaan on tullut kehittämissyhtiöiden ja oppilaitosten kanssa yhteistyössä toimiva Pohjois-Savon Business26 Center, joka on erikoistunut alueen tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden innovaatio- ja kaupallistamispalveluihin koko maakunnassa. Eri rahoitusmuotoja on myös tarjolla riippuen yrityksen kotipaikasta, esimerkiksi ELY:n maaseuturahoitus ja Leader-toiminta on kohdistettu maaseutuyrityksille. Palveluita on runsaasti, ja aikaansa seuraavat palvelut muuttavat muotoaan ja etsiytyvät uusiin kanaviin, kuten TE-Live osana TE-palveluita. Paikallisten palveluiden lisäksi Yritys-Suomi -palvelu (<https://www.suomi.fi/yritykselle>) on verkossa saavutettavissa oleva palvelu.

Kaiken kaikkiaan yritysten palvelut toimivat hyvin niin kauan, kuin asiakkaan palvelupolku on saumaton ja asiakas ohjataan itselle tarpeellisten palveluiden piiriin. Tämän vuoksi palveluntarjoajien onkin pidettävä yllä tietoa oman palvelutarjontansa lisäksi muiden yrityspalveluiden tarjoomasta. **Epäilemättä asiakas myös hyötyisi palveluiden selkeästi rakennetusta yhteismarkkinoinnista.**

Suosittelomme palvelua nimeltä Yritys Linkkeri:n [Yrityslinkkeri](#) käyttöönottamaista. Muutamalla kysymyksellä ja niiden vastaamisella pääsee oikeaan palvelupisteeseen, josta apua ongelmaan tai tilanteeseen löytyy.

2.2. Kansainvälistymisen rahoitus ja palvelut

Yritys on kansainvälistymisen polun alussa, kun se hakee uusia markkinoita tai esimerkiksi kansainvälistä osaamista tuotekehitystä tukemaan. Innovaatiotoiminnassa kansainvälinen näkökulma on toiminnan perusta, ja edellyttää vähintäänkin tiedonhakua markkinoista ja aineettomista oikeuksista. Maakunnan TKI-ympäristöjen menestymisen edellytys on niiden kyvyssä verkostoitua kansainvälisesti ja vähintään pysyä oman alansa kehityksen jäljillä ellei peräti johtaa kehitystä. Yhtä tärkeää on TKI-ympäristöjen ja yritysten yhteiskehittämisen osaaminen sekä innovaatioiden kaupallistaminen.

Pohjois-Savossa kansainvälistymisen palvelut ja rahoitus keskittyvät ymmärrettävästi harvemmillä toimijoilla kuin alueella tarjolla olevat yrityspalvelut (kuva 2). EU:n epäsuora rahoitus ohjautuu ELY-keskuksen ja Pohjois-Savon liiton kautta yritystukina ja mm. TKI-ympäristöjen ja toimialojen kehittämisen rahoituksena. EU:n suoran rahoituksen neuvontapalvelut keskittyvät Business Finlandille tai Itä-Suomen yliopiston omalle tutkimusrahoitusten hakua tukevalle yksikölle. Team Finlandin lonkerot yltyvät tätä nykyä vahvemmin suurlähetystöihin ja niiden kautta saataviin verkostoitumispalveluihin.

Kuva 2 Yritysten ja TKI-toimijoiden kansainvälistymisen neuvonta- ja rahoituspalvelut

2.3. Muut kansainvälisiä verkostoja ylläpitävät palvelut Pohjois-Savossa

Julkisten neuvonta- ja rahoituspalveluiden lisäksi alueella on kansainvälisiä verkostoja ylläpitäviä palveluita ja toimintoja. Kuopion alueen kauppakamarin nimeämänä toimii eri maille nimetyt kunniakonsulit. Sen lisäksi, että kunniakonsulit hoitavat nimetyn maan diplomaattisia asioita omalla alueellaan, he voivat toimia myös yritysten verkostoijana ja liike-elämän tapojen tuntijana kohdemaassa. Ei ole yhtä tapaa, jolla kunniakonsulit toimivat, vaan hyvin paljon riippuu myös kohdemaan toimintatavoista. Pohjois-Savon kunniakonsuleissa on erittäin kokeneita ja idearikkaita yritystoiminnan tuntijoita:

- Tapio Kankaanpää, SOK Latvia
- Tuija Keinonen, (Rokote Laboratories Finland Oy), Viro
- Heikki Vuorinen, yrittäjä, muusikko, Ranska
- Raimo Sonninen, Bellaboats, Tanska
- Mika Sutinen, Talentree, Norja
- Pekka Ritvanen, Korwensuu, Alankomaat
- Hannu Palsola, Krogerus, UK & Pohjois-Irlanti
- Esa Karvinen, Pkky, Liettua
- Matti Kuosmanen, Tahko, Kreikka
- Mikko Laakkonen, Hydroline, Puola

Kunniakonsulitoiminta on melko vähän tunnettua varsinkin muiden yrityspalveluiden taholta. Ohjausta konsulien tiedon hyödyntämiseen tuskin on ollenkaan. **Palvelusta viestiminen yritys- ja TKI-kentälle olisi paikallaan.**

Kansainvälistymisen tukea voi hakea myös ystävyyskaupunkitoiminnasta. Toiminta käsittää usein vierailuja ja vastavierailuja ystävyyskaupunkitoiminnan luonteen mukaan. Varsin usein toiminta rakentaa kulttuurisuhteita, mutta myös kaupallisia suhteita. Pohjois-Savon kuntien ystävyyskaupungit ovat:

<ul style="list-style-type: none"> • Kuopio <ul style="list-style-type: none"> • Kiinan Shanghai Pudong • Ruotsin Jönköping • Karjalan tasavallan Pitkäranta • Kanadan Winnipeg • Yhdysvaltojen Minneapolis • Ranskan Besançon • Saksan Castrop-Rauxel ja Gera • Tanskan Svendborg • Norjan Bodø • Venäjän Pihkova • Puolan Opole • Unkarin Győr • Romanian Craiova • Latvian Alūksne • Lääne-Virun maakunta 	<ul style="list-style-type: none"> • Iisalmi <ul style="list-style-type: none"> • Tanskan Guldborgsund • Viron Võru • Unkarin Pécel • Venäjän Kirish • Ylä-Savon seudulla on ollut yhteistoimintaa myös Saksan Lüneburgin • Varkaus <ul style="list-style-type: none"> • Lu'an Kiina • Nakskov Tanska • Rjukan Norja • Sandviken Ruotsi • Petroskoi Venäjä • Russelsheim Saksa • Pirna Saksa • Zalaegerszeg Unkari
---	---

Yrityksen kansainvälistymisen edistämiseksi on tärkeää, että yritys pystyy hankkimaan asiakkuuksistaan referenssejä ja viestimään niistä. On tärkeää tiedostaa, että julkisten hankintojen merkitys kansainvälistyvien yritysten referensseinä voi olla ratkaiseva. Tämän vuoksi **osaava ja aktiivinen yhteistyö julkisten toimijoiden ja yritysten kesken on tärkeä ponnahduslauta kansainvälisille markkinoille**. Myös yhteistyö veturiyritysten kanssa tuottaa TKI-ympäristöille merkittävää etua, kun palveluita markkinoidaan.

2.4. Kansainvälistymistä edistävien hankkeiden hyödyntäminen

Pohjois-Savossa on lukemattomia hanketoimijoita, jotka hyödyntävät toimintansa kehittämiseen ja kansainvälistämiseen sekä elinkeinoelämän kansainvälistymisen tukemiseen mm. Euroopan aluekehitysrahaston tai Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta. Kansainvälistymisen toimenpiteet saattavat sijoittua innovaatioprosessin eri vaiheisiin kuten esimerkiksi erityisen markkina-alueen selvittämiseen (Hanke: Puu paremmaksi, kohdema: Kiina) tai uuden teknologian markkinointi (Hanke: Uusia digitaalisia ratkaisuja terveysteknologiasektorille (kansainvälisille markkinoille), liiketoimintamalli: digitaaliset palvelut. Kansainvälisesti orientoituneet hankkeet voisivat välittää hankkeensa lisäarvona saatua kokemusta ja tietoa. **Hankkeiden välistä tulosviestintää ja kokemustiedon vaihtoa pitäisi katalysoida esimerkiksi erityisellä kansainvälisyyteen fokuosoivalla tilaisuudella.**

Toteuttajina tässä voisivat olla hankkeiden rahoittajaorganisaatiot, jotka samalla seuraavat maakuntaohjelman toteutumista, hankkeiden edistymistä ja tuloksia.

2.5. Kuopion alueen kauppakamari – viennin tiekartta

Kuopion alueen kauppakamari on ottanut vahvasti vetovastuuta yritysten vientitoiminnan kehittämisestä. Keväällä 2021 käynnistynyt Export2X-hanke on suuri ponnistus sparrata ja mentoroida vuosittain 30 yritystä vientitoiminnan osaajiksi ja käytännön tekijöiksi. Hankkeessa korostetaan vientihalukkaiden yritysten polkua alkaen viennin mahdollistamisesta, strategian suunnittelusta ja operatiivisesta suunnittelusta. Sidosryhmänä kauppakamari on yrityksille sopiva kumppani rakentamaan viennin tiekarttaa, sillä kauppakamarin toiminta rakentuu alun perin jäsenten tarpeiden pohjalta. Kauppakamari toimii samalla yhteisönä, jossa kokemuksia helposti jaetaan ja sparrataan. Kauppakamarien kansainvälinen verkosto on myös tehokas markkinaselvitysten tuottaja ja vientiprosessien aktiivinen kehittäjä.

Tulevat vuodet kertovat, toimiiko hankkeen yritysälähtöinen vientipolun kehittämismalli tuloksekkaasti ja kustannustehokkaasti. Hankkeen varrelta tuotetaan myös kokemuksia aiemmin mainittujen julkisten palvelupolkujen toimivuudesta yritysasiakkaan näkökulmasta. **Tätä palautetta kannattaisi julkisten palveluntarjoajien seurata ketterästi heti hankkeen alkumetreiltä.**

2.6. Kansainvälistyvien yritysten palvelutarpeiden tunnistaminen

Jotta kansainvälistyvän yrityksen palvelutarve pystyttäisiin ennakoimaan riittävän hyvin, on tunnistettava miten yritykset kansainvälistyvät ja missä niiden potentiaali on. Näiden mukaan voidaan rakentaa palvelupolut, joka saumattomasti sitoo julkisia palveluita yhteen.

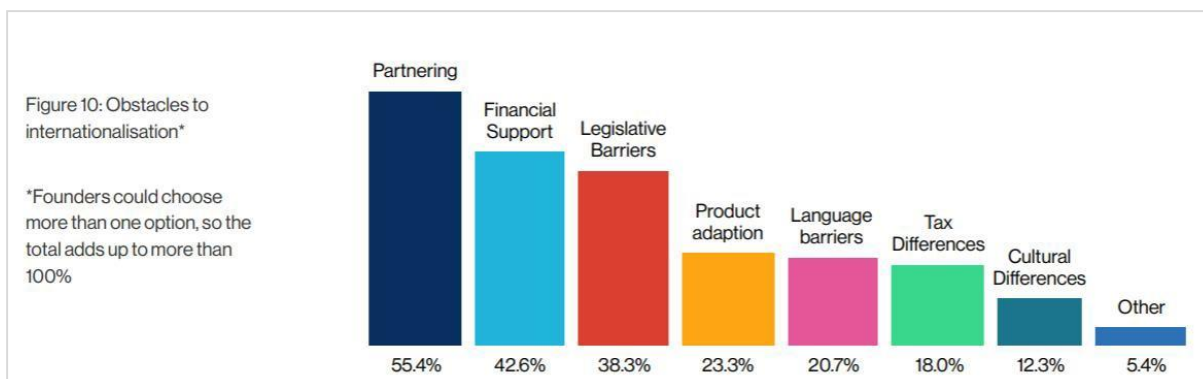
Erialaisten yritysten kansainvälistymisen polkua voisi tyypitellä esimerkinomaisesti seuraavasti:

1. **Startup – born global**, tutkimusälähtöinen innovaation kaupallistaminen; Yrityksen perustamispalvelut. Korkeakoulujen innovaatio- ja kaupallistamispalvelut. Referenssimarkkinoiden tarve (esim. julkiset hankinnat). (Kuva 3)
2. **Kasvuyrityksen polku** – Team Finland -verkoston palvelut (Business Finland kohdemaapalvelut, Finnvera, ELY-keskus, Patentti- ja rekisterihallitus).
3. **TKI-vetureiden vanavedessä kansainvälistyvät** – TKI- ja alihankintaverkostot, joilla selkeä veturiyritys. Business Finland -palvelut ja -rahoitus. TKI-ympäristöjen tuotekehityspalvelut ja kansainvälisten verkostojen hyödyntäminen. EU:n teemayhteistyöverkostot ja Vanguard-verkosto.

Kuva 3 Born global startup-yrityksen tarvitsemat palvelut yrityksen alkuvaiheessa (ensimmäiset 5 vuotta)

Euroopassa on monitoroitu startup-yrityksiä jo vuosia, ja yhtenä seurantakohteena on ollut yritysten kansainvälistymisen esteet. Monitorointiraportti vv. 2019-2020¹ kertoo suurimpien esteiden olevan kumpaneiden löytämisessä, rahoituksen saamisessa ja säännösten aiheuttamissa esteissä.

Kuva 4 Kansainvälistymisen esteet eurooppalaisissa startup-yrityksissä

Yritysten kansainvälistymisen esteitä kannattaakin seurata laajemminkin kuin vain maakunnan yritysten kokemuksiin perustuen. On selvää, että Itä-Suomessa pitkät välimatkat ja etäisyydet esimerkiksi kansainvälisille reiteille ja markkinoille vaikuttavat yritysten toimintaan merkittävästi. **Mutta ne ongelmat, joita koetaan mm. eurooppalaisissa yrityksissä, melko varmasti koskevat myös itäsuomalaisia yrityksiä. On selvää, että ratkaisuja haetaan tällöin eurooppalaisella yhteistyöllä, jolloin mm. EU:n tarjoamat toimenpiteet, palvelut, verkostot, rahoitus ja ohjelmat ovat myös meidän yrityksiamme ja TKI-ympäristöjäme varten.**

3. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelut

3.1. Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma

Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman tarkoituksena on yritysten kasvun ja kansainvälistymisen laaja-alainen edistäminen sekä miljardiluokan liiketoimintaekosysteemien synnyn ja kehittymisen tukeminen. Ohjelma käynnistyi syyskuussa 2020 budjettineuvottelujen ja hallitusohjelman päivitysten jälkeen. Ohjelma on osa hallituksen elvytystoimia talouden toipumiseksi koronapandemiasta. Ohjelman toteutumista seurataan vuosittain julkisen talouden riihin yhteydessä ja tarvittaessa tehdään uusia päätöksiä ohjelman tavoitteiden tueksi.

Ohjelmassa on neljä teemakokonaisuutta, jonka alle on koottu yhteensä 17 toimenpidettä. Teemat ovat

1. kysyntävetoiset ekosysteemit,
2. kansainvälistymispalveluiden kehittäminen,
3. rahoitustarjonta ja
4. ilmastoratkaisut.

Ohjelman toimenpiteillä pyritään palauttamaan Suomen vienti jälleen kasvu-uralle. Hallituskauden aikana tavoitteena on uusien vientiyritysten määrän kasvu sekä nykyisten vientiyritysten viennin kasvattaminen, erityisesti yli 100 000 € kv-liikevaihdon viennin määrän merkittävä kasvattaminen. Suomen saama viennin arvonnisa kasvaa erityisesti digitaalisuudesta ja palveluviennistä.

Ohjelma toimii koordinaatio- ja johtamisvälineenä olemassa olevien toimintojen kehittämiseksi, uusien toimenpiteiden käynnistämiseksi sekä poikkihallinnollisesti yhteisten tavoitteiden asettamiselle ja seurannalle. Tavoitteisiin pyritään kehittämällä julkisia palveluita ja rahoitusta kannustavasti ja asiakaslähtöisesti sekä tiivistämällä yhteistyötä julkisten ja yksityisten palveluiden välillä. Ohjelman tuloksellisuus ja vaikuttavuus kehittyvät useiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksena.

<https://tem.fi/viennin-ja-kansainvalisen-kasvun-ohjelma>

3.2. Business Finland – Team Finland

Business Finland on rakentanut kohdemaihin kansainvälistymisen neuvontapalveluita² vahvasti viime vuosina. Palvelut sijoittuvat kaikkiin Suomen suurlähetystöihin. Erityisesti kaupallisesti tärkeät markkina-alueet ovat saaneet vielä erityisen Business Finland -toimipisteen, joiden yhteystiedot löytyvät täältä (<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/yhteydenotto/ota-yhteytta#toimipisteet>)

3.3. Työ- ja elinkeinoministeriön kohdemaapalvelut: Venäjä, Intia, Kiina

Venäjä, sähkö- ja energiatehokkuus-, investointi-, innovaatio-, laivanrakennus-, metsäteollisuus- ja öljy- ja kaasualan työryhmät sekä yhdeksän aluetyöryhmää. Työryhmien tavoitteena on toimia informaatio- ja verkostoitumiskanavana, sekä tukea yritysten suoria kauppasuhteita. <https://tem.fi/venaja>

Intia, TEM koordinoi Suomen ja Intian välistä tiede- ja teknologiasopimusta ja uusiutuvan energian alanyhteistyöymmärrysasiakirjaa (Memorandum of Understanding, MoU) sekä niitä toimeenpanevia kahdenvälisiä yhteistyöryhmiä. <https://tem.fi/intia>

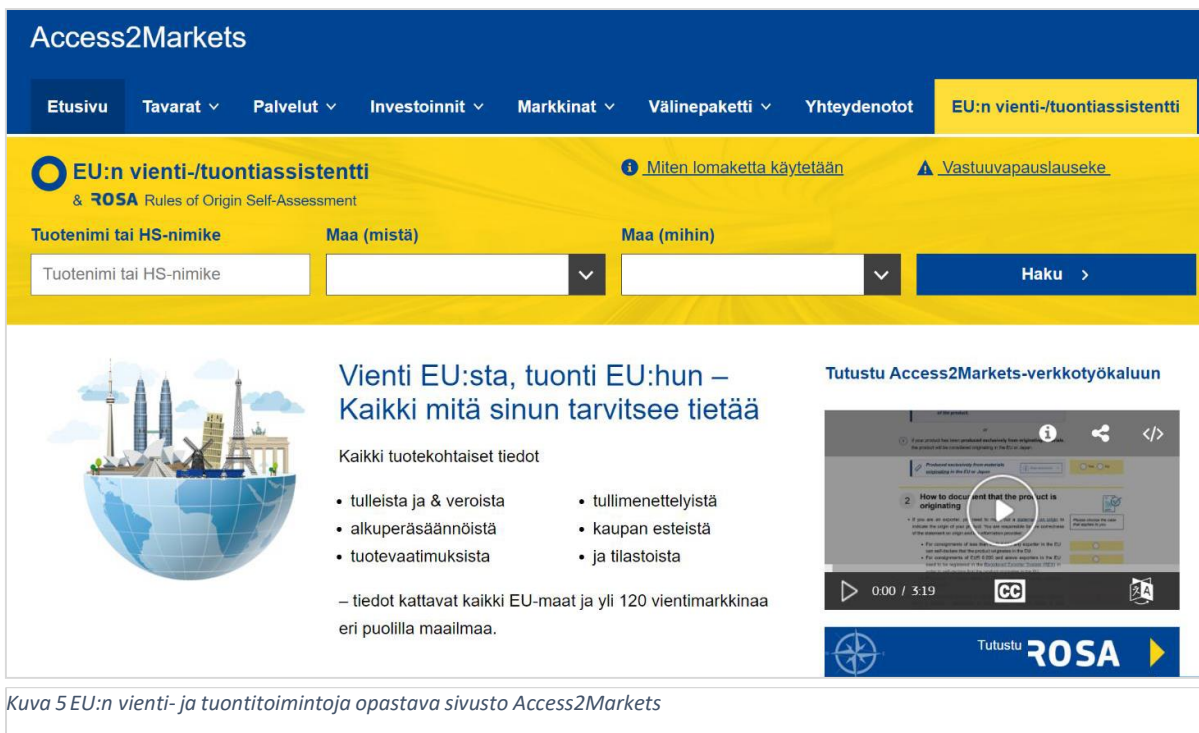
Kiina, TEM ylläpitää ja kehittää suhteita Kiinan vastinministeriöihin. Tavoitteena on verkottaa suomalaisia ja kiinalaisia yrityksiä, innovaatiotoimijoita ja hallintoa. Näin luodaan pohjaa laajemmille kauppasuhteille. Lisäksi TEM tukee suomalaisia yrityksiä esimerkiksi Kiinan liiketoimintaympäristöön liittyvissä asioissa. TEM koordinoi muun muassa Suomen ja Kiinan välistä tiede- ja teknologiasopimusta ja energia-alan yhteisymmärrysasiakirjaa sekä niitä toimeenpanevia yhteistyöryhmiä. Niissä edistetään yhteisprojekteja, joissa suomalaiset yritykset voivat näyttää osaamistaan ja saada kiinalaisia kumppaneita. Lisäksi TEM:n ja Kiinan kauppaministeriön tukemana toimii suomalaisten ja kiinalaisten yritysten välinen Innovatiivisen liiketoiminnan komitea. Komitean alaisuudessa kokoontuu myös sektorikohtaisia työryhmiä, joiden aloina ovat tällä hetkellä energia, puhdas ilma, metsä ja merilogistiikka.

4. Euroopan unionin yritysten kauppaa ja tuotekehitystä tukevat palvelut

4.1. EU:n yritysten vientiä/tuontia edistävät palvelut

EU on avannut sivuston kaikilla EU-kielillä, johon on koottu viennin ja tuonnin neuvontapalvelut. Palvelu on nimeltään **EU:n vienti- ja tuontiasistentti** ja sen suomenkielinen konekäännetty versio löytyy täältä <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/fi/home>

Palvelu sisältää tavara- ja palveluviennin ohjeita EU:n alueella. Sivustolla on selvitetty myös julkisten hankintojen periaatteet ja **erityinen osio on investoinneille, joka tulee olemaan tärkeä osaamisala mm. EU-rahoitteiselle innovaatioyhteistyölle.**

Access2Markets

Etusivu Tavarat ▼ Palvelut ▼ Investoinnit ▼ Markkinat ▼ Välinepaketti ▼ Yhteydenotot **EU:n vienti-/tuontiasistentti**

EU:n vienti-/tuontiasistentti
& ROSA Rules of Origin Self-Assessment

Miten lomaketta käytetään Vastuuvapauslauseke

Tuotenumi tai HS-nimike Maa (mistä) Maa (mihin) Haku >

Vienti EU:sta, tuonti EU:hun – Kaikki mitä sinun tarvitsee tietää

Kaikki tuotekohtaiset tiedot

- tulleista ja veroista
- alkuperäsäännöistä
- tuotevaatimuksista
- tullimenettelyistä
- kaupan esteistä
- ja tilastoista

– tiedot kattavat kaikki EU-maat ja yli 120 vientimarkkinaa eri puolilla maailmaa.

Tutustu Access2Markets-verkkotyökaluun

Tutustu ROSA ▶

Kuva 5 EU:n vienti- ja tuontitoimintoja opastava sivusto Access2Markets

4.2. European Enterprise Network -verkosto

European Enterprise Network -verkosto (<https://www.een.fi/>) tarjoaa maksuttomia kansainvälistymispalveluita pk-yrityksille. Se toimii yli 60 maassa ja sen asiantuntijoita on ympäri maailman. **Verkosto järjestää verkostointitapahtumia ja antaa neuvontaa mm. rahoituksista. Palvelut toimitetaan suomalaisilta EEN-verkostoon kuuluvilta toimijoilta.** Esimerkiksi Innovaatioiden kaupallistamiskyvyn analysointi- ja neuvontapalvelu (Innovation expert) on ilmainen palvelu pienille n. 10 hengen yrityksille. Palvelun tuottaa Turku Business Region.

EEN-verkoston palveluita ei juurikaan alueella hyödynnetä, vaikkakin siitä saattaa olla merkittävää hyötyä mm. TKI-kumppanuuksien rakentamiseksi. Liittymällä EEN:n yrityskontaktipörssiin, yritys tai TKI-toimija voi valita, mitä seuraavia tietoja haluaa viikoittain sähköpostiinsa:

- Business Offer: *Tarjous – yritys tarjoaa tuotteita tai palveluita ja etsii yrityskumppaneita*
- Business Request: *Pyyntö – yritys hakee tuotteita tai palveluita ja etsii yrityskumppania*
- Research and Development Request: *Pyyntö – etsitään kehitys- ja tutkimuskumppania*
- Technology offer: *Tarjous – yritys tarjoaa teknologiaa*
- Technology request: *Pyyntö – yritys etsii teknologiaa*

VERKA-hankkeen toiminta-aikana on välitetty joitakin kontaktipyynnöitä alueen TKI-toimijoille. Niissä on pyydetty kontakteja sellaisiin testialustoihin, joita Pohjois-Savossa on ollut tarjolla. Kontakteihin on myös tartuttu. **Palvelu voi siis olla hyödyllinen, eikä sen seuraamiseen kulu aikaa kuin joitain minutteja viikoittaisen sähköpostikoosteen selaamisessa.**

4.3. European IP Helpdesk – IPR-neuvontaa yrityksille ja EU-rahoitteisille hankkeille

Innovaatiotoiminnassa on tärkeää tietää mahdollisuudet suojata innovaation kaupallistaminen kilpailijoilta. European IP Helpdeskin³ palvelut on perustettu pk-yritysten ja EU-rahoitteisten tutkimusprojektien palvelemiseksi. **Koska Pohjois-Savossa ei ole juurikaan tarjolla IPR-koulutusta eikä kaikille avointa neuvontaa, sekä monipuolisia koulutuksia ja itseopiskeluaineistoja (Kuva 6) on erittäin suositeltavaa, että palveluita markkinoitaisiin yrityspalveluissa ja niitä hyödynnettäisiin.** Aineistoja on tarjolla eri lähtötasoille basic, intermediate ja advanced⁴ Eurooppalaiset IPR-neuvontapalvelut ovat vuosien myötä täydentyneet myös globaaleille markkinoille ja neuvontaa saa mm. Intiaan, Kiinaan, Kaakkois-Aasiaan ja Latinalaiseen Amerikkaan liittyviin IPR-kysymyksiin.⁵

— IP Assessment

IP Assessment
10/29/2020

This webinar will provide useful information with regard to the most important steps of IP assessment: Technological, Financial, Market and Legal considerations.

Watch the full clip [here](#)

Kuva 6 Esimerkki European IP Helpdeskin tarjoamasta online-koulutuksesta

5. Pohjois-Savon osaamisen kärkien kansainvälistäminen

EU on edellyttänyt, että jokaisella alueella on älykkään erikoistumisen (S3 eli smart specialisation) strategia. Älykkään erikoistumisen strategia ohjaa maakunnan hankerahoitustoimintaa mm. EAKR- ja ReACT -rahoituksissa. Pohjois-Savossa älykkään erikoistumisen alat on nimetty kehittämisen kärjiksi (ks. Kuva 7). Pohjois-Savon älykkään erikoistumisen strategia on julkaistu Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla⁶

Älykäs erikoistuminen on EU:n valitsema strategia voimavarojen ja rahoituksen kohdentamiseksi niihin aloihin, joihin alueilla on osaamista. Strategian soveltamisesta on julkaistu runsaasti oppaita ja raportteja⁷

KÄRKIEN JA TEEMOJEN VISIOT	ICT & Digitaalisuus	Ilmasto & Kiertotalous & kestävät kehitykset	Osaamisen & Hyvävoima	Hyvinvointi & Kulttuurit	Intervaallit & Yrittäjyys & Kasvu	Terveysterveys & elämänterveys
<p>Käsi- ja energia-tekniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> Älykäs ja luottava tekniikka ja palvelut sekä onnistunut energiamuutos. 	<p>Maatalous</p> <ul style="list-style-type: none"> Puunmateriaalin monipuolinen käyttö sekä jätetuotannon ja uusien tuotteiden nousu. 	<p>Elintarvikkeet</p> <ul style="list-style-type: none"> Johdava kestävän elintarviketuotannon alue. 	<p>Hyvinvointitekniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> Terveystalosta ja uusista lääkkeistä parempaa terveydenhoitoa ja liiketoimintaa. 	<p>Kulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> Luonto-, tapahtuma- ja kulttuurimarkkinan kasvu. B2B-suomalainen kehitysyhteistyö. 	<p>Älykäs vesiteollisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> Vesi- ja jätejääteläisten kokonaisvaltainen älykäs hallinta. Yliyhäinen kasvu. 	<p>Biopuut</p> <ul style="list-style-type: none"> Uudet tuotteet ja bioprosessit, biokaasu, kierrätysnäytteet, kivihiilet, kemikaalit, energia.

Kuva 7 Pohjois-Savon osaamisen kärjet vastaavat EU:n älykkään erikoistumisen aloja (kuva päivitetään)

6. Klusteritoiminta vahvistaa osaamisen kärkiä pitkän tähtäimen kehittämiseen ja kansainvälistymiseen

Kuva 8 Pohjois-Savon alueen osaamisen kärjet ja klusterit

Pohjois-Savossa on pitkä historia osaamiskärkien yhteistyötoiminnasta, ns. klusteritoiminnasta, jossa osaamiskärjen yritys- ja yhteistyökumppanit kehittävät jatkuvasti ja ketterästi klusterin toimintaa. Kuuden vuoden aikana on kehitetty kuusi merkittävää vertikaalitoimintaa, jotka esitellään ohessa olevassa Pohjois-Savon alueen osaamisen kärjet ja klusterit -esityksessä. Nämä kattavat viimeisintä tietoliikenneteknologia aina maailman huippuosaamista vesiteknologia kärjessä, Euroopan energiaveturista terveysteknologian maailmanluokan osaamiseen. Nämä kehittyvät ja uusia on tulossa, jossa matkailuala on hyvä esimerkki. Matkailuala on vahvasti ottamassa askeleita kohti aitoa klusteritoimintaa. Tätä toimintaa tukee Ekosysteemikehitystä joka tukee liiketoiminnan näkökulmasta jäsenyritysten toiminta sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Liittymällä osaamiskärkiin, yritys tai toimija voi vahvistaa ja kehittää toimintaansa nopeammin ja löytää uusia liiketoimintamalleja nopeammin ja ketterämmin. Uusien aluevaltauksien haltuunotto kansallisesti on nopeampaa ja kansainvälistyminen sujuu ketterämmin, esim. oppilaitosyhteistoiminnan tiiviin KV-opiskelijoiden yhteistyön ansioista

Pohjois-Savon alueen klusterit ovat julkaisseet koosteen toiminnastaan markkinointia varten:

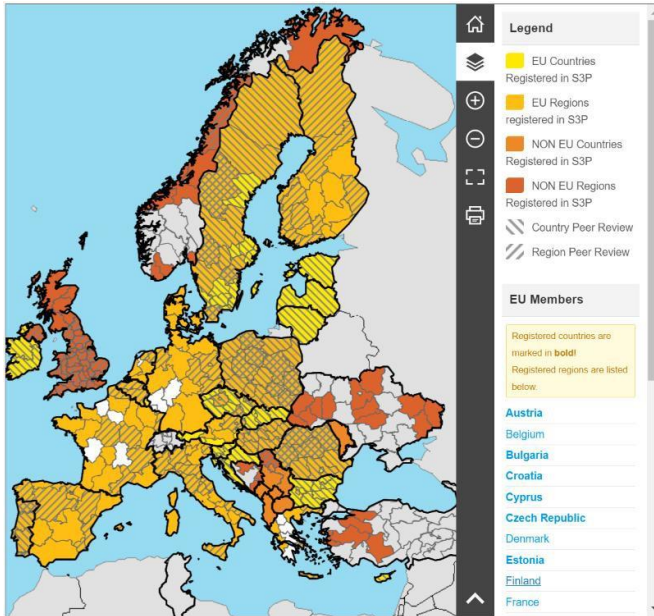
7. Älykkään erikoistumisen yhteistyö Euroopassa ja Pohjois-Savo

Eurooppalaiset alueet, joiden älykkään erikoistumisen strategiaan sisältyy samoja toimialoja tai tavoitteita, voivat hakeutua EU:n älykkään erikoistumisen temaattiseen yhteistyöhön. Yhteistyölle on oma verkkoalustansa⁸, jossa työn alla olevat teemat ja yhteistyökumppanit esitellään. Teematyöskentelyn eteneminen raportoidaan alustalle myös puolivuositain.

Teemayhteistyön tarkoituksena on käynnistää innovaatioprojekteja, jotka toteuttavat EU:n

politiikkatavoitteita ja joihin osallistuvilla alueilla on vahvuuksia. Yhteinen innovaatioprojektien kehittäminen tähtää sellaisten verkostojen rakentamiseen, joiden kanssa yhteistyössä voi hakea merkittäviäkin rahoituksia maakunnissa ja/tai EU:n suorista rahoituksista.

Käytännössä ilman kansainvälisiä verkostoja ei voi hakea EU:n suoraa rahoitusta. On siis tärkeää, että alueen kehittämisen kärjet suunnittelevat toimintaansa pitkäkestoisesti niin, että rahoitusta ja henkilöresursseja on käytettävissä verkostoitumista valmisteleviin kokouksiin ja matkustamiseen sekä jatkossa rahoitushakemusten kirjoittamiseen.

Tällä hetkellä eurooppalaiseen älykkään erikoistumisen teemayhteistyöhön rekisteröityneitä alueita on Euroopassa 187 (Kuva 9).

Kuva 9 EU:n älykkään erikoistumisen teemayhteistyöhön rekisteröityneet alueet (<https://s3platform.irc.ec.europa.eu/where-we-are/>)

Alueet voivat ehdottaa teemoja, joiden ympärille yhteistyötä voidaan rakentaa. Jo esitysvaiheessa on tarpeen hankkia eurooppalaisia kumppaneita, joiden kanssa teemasta rakennetaan esitys Euroopan komissiolle. Teemoja on alustalla tällä hetkellä jopa kymmeniä (Kuva 10), jotka voivat vielä jakautua alateemoihin.

Thematics

Kuva 10 EU:n älykkään erikoistumisen teemayhteistyön

Pohjois-Savo on liittynyt kahteen teemayhteistyöhön: Kuopio Water Cluster on toiminut aktiivisesti Water Smart Territories -yhteistyön käynnistymisestä v. 2019 alkaen. Samalla on tiivistetty yhteistyötä niiden Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien vesiosajien kanssa, joissa vesitoimiala on älykkään erikoistumisen ala. **Erityisesti olemme yhteistyössä profiloituneet digitaalisten ympäristöjen ja menetelmien kehittämisessä, mikä herättää mielenkiintoa ympäri Eurooppaa.** Yhteistyö on poikunut arvokkaita eurooppalaisia kontakteja vesialan huippuklustereihin, sekä yhteistoimintaa ja näkyvyyttä mm. kansainvälisillä messuilla (Kuva 11).

Kuva 11 Kuopio Water Cluster sai hollantilaisilta kutsun tulla kansainvälisille vesialan Aquatech -messuille Amsterdamiin. Suomalaiset kokosivat näyttelyyn yhdessä Finnish Pavilionin. Yhteistyö käynnistyi EU:n teemayhteistyön ensimmäisessä tapaamisessa Brysselissä lokakuussa 2019. (Kuva: Patryk Wójtowicz)

Keväällä 2021 eurooppalaisella älykkään erikoistumisen teemayhteistyöalustalla käynnistyi Wireless ICT -teema, jota johtavat mm. Pohjois-Pohjanmaan edustajat. Pohjois-Savon yhteistyön koordinoijana toimii DigicenterNS, ja yhteisprojekteja haetaan erityisesti terveysalan langattomien sovelluksien teknologia-alalla.

Molemmissa tapauksissa eurooppalaisen yhteistyön avaukset on tehty Pohjois-Savon liiton myöntämien EAKR-hankerahoituksen avulla, joten kansainvälistymishankkeiden suunnittelussa kannattaa huomioida EU-yhteistyön rakentamisen vaatimat resurssit.

7.1. EU:n verkostoitumispalveluita ja -ohjelmia

European cluster collaboration platform

ECCP:n järjestämät seminaarit:

- Cluster Conference
- Capacity building
- Policy learning,
- Matchmaking

Interreg Europe alueiden yhteistyön rakentajana

Urbact

ESPON

Interact

NPA eli Northern Periphery and Arctic -ohjelma

NPA:n toimintamalli on edistää toimijoiden yhdistymistä, yhteisiä projekteja ja lopulta projektien nostamana hyötynä klusteroitumista. Maakuntaliiton rooli NPA-ohjelman valmistelussa on lakisääteinen

8. EU:n älykkään erikoistumisen kumppanuuksien malli

EU tarjoaa älykkään erikoistumisen alueiden välisen yhteistyön mallin oppaassa ⁹ **Methodological manual Developing Thematic Interregional Partnerships for Smart Specialisation** (Kuva 11). Metodologia tukee TKI-toimijoiden ja yritysten alueiden välisen yhteistyön prosessia ja auttaa ymmärtämään yhteistyön eri vaiheiden merkitystä. Yhteistyön malli on jaettu neljään päävaiheeseen, **Learn – Connect – Demonstrate – Commercialize**, ja opas tarjoaa eri vaiheisiin eri työkaluja.

Mallin (Kuva 13) alkuvaiheessa alueet ja alueiden älykkään erikoistumisen alan edustajat kuvaavat osaamistaan, verkostojaan ja tunnistamiaan markkinatarpeita. Projekti-aihioiden kehittämisen aikana yhteistyötä tehdään alan toimijoiden kanssa ja samalla haetaan projektin toteuttamiseen verkostoja ja investointivalmiutta. Entistä enemmän EU on painottanut projektien tähtäävän kaupallistamiseen ja investointikypsytyteen, jolloin sijoittajasuhteiden rakentaminen kuuluu tärkeänä osana projektien ja toimialojen vetäjien ammattitaitoon.

Kuva 12 Älykkään erikoistumisen (smart specialisation) teemayhteistyön menetelmäopas on tarkoitettu käsikirjaksi, joka kuvaa yhteisen tavon työskennellä.

Kuva 13 Älykkään erikoistumisen teemayhteistyön etenemisen malli EU:ssa

8.1. Maakunnan rooli EU:n älykkään erikoistumisen yhteistyössä

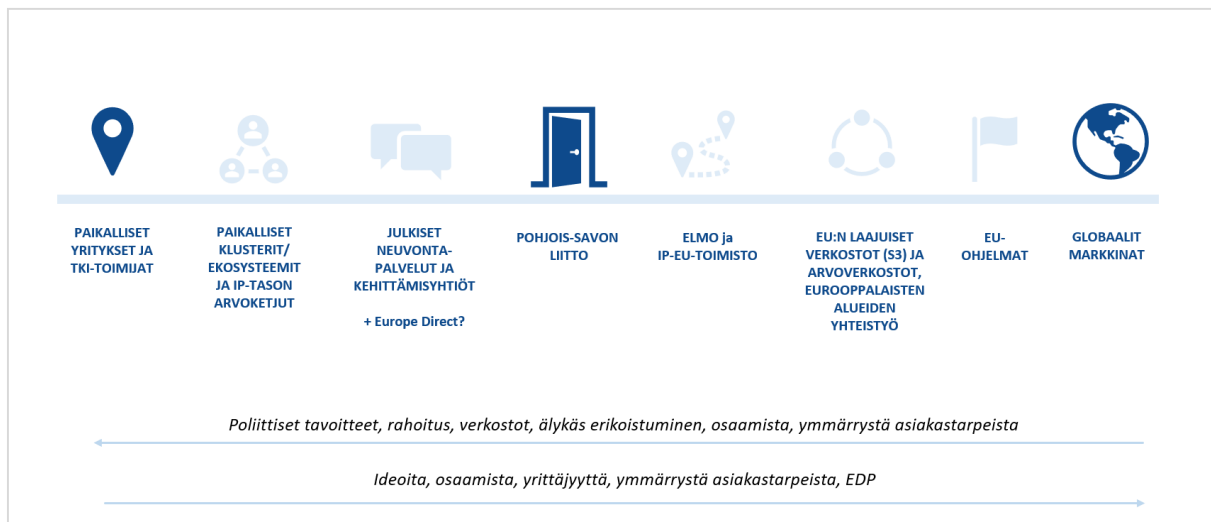
Alueilla toimivat TKI-palvelut ja yritykset eivät voi edetä EU:n temaattiseen yhteistyöhön ilman maakuntaliiton apua ja tukea, ja siihen resursoitua henkilöstöä. Kun yhteistyöhön halutaan liittyä, on toivottavaa että yhteistyölle on maakunnan toimialoilta tarve. Vastaanottava teemaryhmä taas pohtii osaltaan uuden alueen merkitystä jo olemassa olevalle yhteistyölle seuraavasti:

- Does the region have appropriate resources for co-investment to implement the proposed activities?
- Is the proposed collaboration of mutual benefit and interest for all of the partner regions?
- Is it clear as to what the new region is bringing in (socio-economic and human resource terms)? Do

they have a clear idea of what they would like to achieve from the partnership and the interregional collaboration implied?

- Does the region have sufficient capacity to support its involvement in the partnership? Are they able to set up a regional task-force to support this interregional partnership?
- Where does the region see its regional actors in the envisaged value chain?

Näihin kysymyksiin maakunnan on kyettävä ottamaan kantaa. EU:n suositteleman toimintamallin ja maakunnassa tapahtuvan toiminnan voi kiteyttää kuvaan. EU korostaa politiikassaan kilpailukykyämme globaaleilla markkinoilla, ja uuden ohjelmakauden 2021-2027 ohjelmat sekä komission toimenpiteet tukevat tätä tavoitetta eri tavoin. Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto kerää maakuntaliitoille tietoa ja kontakteja. Tärkeää on kuitenkin, että maakuntaliitto toimii monin tavoin yhteistyön verkottajana ja strategisena ohjaajana paikalliselle tasolle.

Kuva 14 Visualisointi maakuntaliiton roolista älykkään erikoistumisen ja innovaatiotoiminnan EU-yhteistyön rakentajana

Teemaryhmään liityttäessä maakuntaliitolta edellytetään **Letter of support** ilmaisemaan teeman merkitystä ja asemaa alueen älykkään erikoistumisen strategiassa. Kirjeessä voi myös lyhyesti vastata edellä mainittuihin kysymyksiin.

Työskentelyn alkuvaiheessa on myös tärkeää, että osallistuvien alueiden kanssa yhteistyössä kirjoitettavaa **Scoping Note -dokumenttia on kokoamassa myös maakunnan elinkeinojen kehittämisen parissa työskentelevä henkilö**. Kokemuksen mukaan joidenkin teemaryhmien toimintatapa vaatii scoping notelta jo alkuvaiheessa laajan tietoaineksen ja analyysin keräämisen ja kirjoittamisen, kun taas toisilla teemaryhmillä riittää, että tiedot on kerätty esitettäväksi yhteisissä palaverissa.

Koska jokainen uusi toimiala, joka liittyy mukaan teemayhteistyöhön, aloittaa työskentelyä ensimmäisen kerran, **tarvitaan prosessia nopeuttavaa ohjausta ja neuvontaa. Eurooppalaisen yhteistyön laajentuessa älykkään erikoistumisen teemayhteistyön suuntaan maakuntaliitossa varaudutaan Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyönä kansainvälistyvien toimialojen tukemiseen.**

EU edellyttää myös, että kehittämisen ideoita työstetään alueilla laajalla yhteistyöllä, jota ohjaa ns. entrepreneurial discovery process, EDP¹⁰. EDP on älykkään erikoistumisen strategian ydintä. Periaatteena on mahdollistaa kehittäminen, jonka tarve nousee ”kentältä”. Tätä periaatetta kuvataan myös ”Good governance of national or regional smart specialisation strategy” ja se on EAKR-rahoituksen peruspilareita.

EDP:n periaatteiden noudattamiseksi on useita eri tapoja, ja EU on julkaissut raportin¹¹, jossa näitä EDP:n työkaluja ja mekanismeja kuvataan. **Pelkästään oman toiminnan benchmarkkaamiseksi maakuntien toimijoiden olisi hyvä tutustua EDP:n toteuttamiseen ympäri Eurooppaa.**

Teemayhteistyön tavoitteena on kypsyttää projektiaihiot investointikelpoisiksi yhteisprojekteiksi ja yrityksiksi. **Puhutaan ”bankable”, projekteista tai projektien ”capitalisation” -potentiaalista. Nämä tavoitteet edellyttävät substanssiosaamisen täydentämistä liiketoimintaosaamisella TKI-palveluiden ja kumppanuuksien onnistumiseksi.**

8.2. EU-tasoisesta yhteistyön suunnittelun askelmerkit

VERKA-hankkeen puitteissa visualisoitiin erityisesti EU-tasoiseen yhteistyöhön liittyviä paikallisia haasteita. Selvitettiin eri toimijoiden roolia ja asiakkaan polkua. Samalla mietittiin, mitä tavoitteita yhteistyölle voitaisiin asettaa ja miten yhteistyötä rakennettaisiin yhdessä. Visualisoinnin tuloksena syntyivät yhteistyön Tavoitteet 1, 2 ja 3 (Kuva 15, Kuva 16, Kuva 17)

TAVOITE 1:

EU:n laajuisen yhteistyömallin kiteytys helposti ymmärrettävään ja innostavaan muotoon

Saada yhteistyömalli isomman "porukan" tietoisuuteen ketterästi. Tällä hetkellä mallin ymmärtää vain muutama ihminen ja asian selittäminen vie tällä hetkellä tunteja.

- Ymmärtää itse kokonaisuus selkeämmin, jotta sen voi viestiä selkeästi ja nopeasti muille (pallottelutarve)
- Asian viestiminen niin, että yritysneuvontapalvelun tarjoajat ja heidän asiakkaansa sen ymmärtävät
- konkreettisia työvälineitä asian viestimiseen

Tarpeita:

Herättää ihmisten mielenkiinto ja sitoutuminen asiaan: innostavuus

Viestiä malliesimerkkien kautta keskeiset uudet hyödyt : osaamisen yhteistyö, markkinoiden tavoittaminen ja uudet rahoitusratkaisut

Malliin liittyvää viestintää on useille eri kohderyhmille (kts. raakaluonnos yhteistyömallista). Tarve olisi ymmärtää ja kiteyttää viestiä erikseen kunkin kohderyhmän näkökulmasta saavutettavuus huomioiden.

Kuva 15 Tavoite 1 EU:n laajuisen yhteistyömallin kiteyttäminen.

TAVOITE 2:

Mallin soveltaminen paikalliselle tasolle paikallisten toimijoiden kanssa

Käydä paikallisten toimijoiden kanssa keskustelua yhteistyömallista

Toimenpiteiden yhteinen ideointi ja suunnittelu

Ensimmäiset "ongenkoukut", millä pääsee alkuun käytännön työssä -> näkyviä tuloksia, jotka motivoivat työhön

Tunnistetaan toimijoiden roolit

Kuva 16 Tavoite 2 EU:n laajuisen yhteistyömallin soveltamiseksi

TAVOITE 3:

Mallin testaus ja vieminen käytäntöön paikallisten toimijoiden kautta

Tarpeita:

Mainittujen toimijoiden yritysneuvojat osaavat:

- tunnistaa asiakkaan tarpeet kansainvälistymiseen liittyen
- tunnistaa asiakkaalle potentiaaliset yhteydet paikallisiin ja EU-tason verkostoihin, joissa tehdään bisnesyhteistyötä asiakaslähtöisesti
- neuvoa miten asiakas pääsee kytkeytymään verkostoihin
- ohjata asiakkaita rahoituksen hakuun EU-palveluiden piiristä

Koulutus

Kansainvälistyminen

Yritysneuvonta

Rahoitus

Kuva 17 Tavoite 3 Mallin testaus ja vieminen käytäntöön

Roolit yhteistyömallissa

TYÖKALU YHTEISEN Keskustelun tueksi

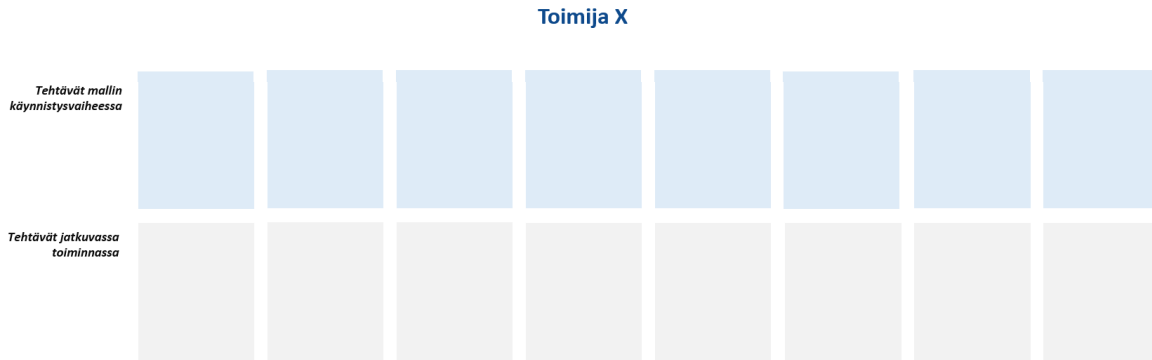
	PAIKALLISET YRITYKSET JA TKI-TOIMIJAT	PAIKALLISET KLUSTERIT/ EKOSYSTEEMIT JA IP-TASON ARVOKETJUT	JULKISET NEUVONTA-PALVELUT JA KEHITTÄMISYHTIÖT + Europe Direct?	POHJOIS-SAVON LIITTO	ELMO ja IP-EU-TOIMISTO	EU:N LAAJUSET VERKOSTOT (S3) JA ARVOKESTOT, EUROOPPALAISTEN ALUEIDEN YHTEISTYÖ	EU-OHJELMAT	GLOBAALIT MARKKINAT
Rooli mallin käynnistysvaiheessa								
Rooli jatkuvassa toiminnassa								

Kuva 18 Työkalusta workshoppiin. Roolit yhteistyömallissa.

Tavoitteita on työstettävä yhdessä alueen kansainvälistymistoimijoiden kanssa. On tunnistettava roolit eri vaiheissa sekä tehtävät. Työt jatketaan yhteisissä workshoppeissa vuoden 2022 alussa.

Tehtävät yhteistyömallissa

TYÖKALU YHTEISEN KESKUSTELUN TUEKSI

Kuva 19 Työalusta workshopiin. Tehtävät yhteistyömallissa toimijoittain.

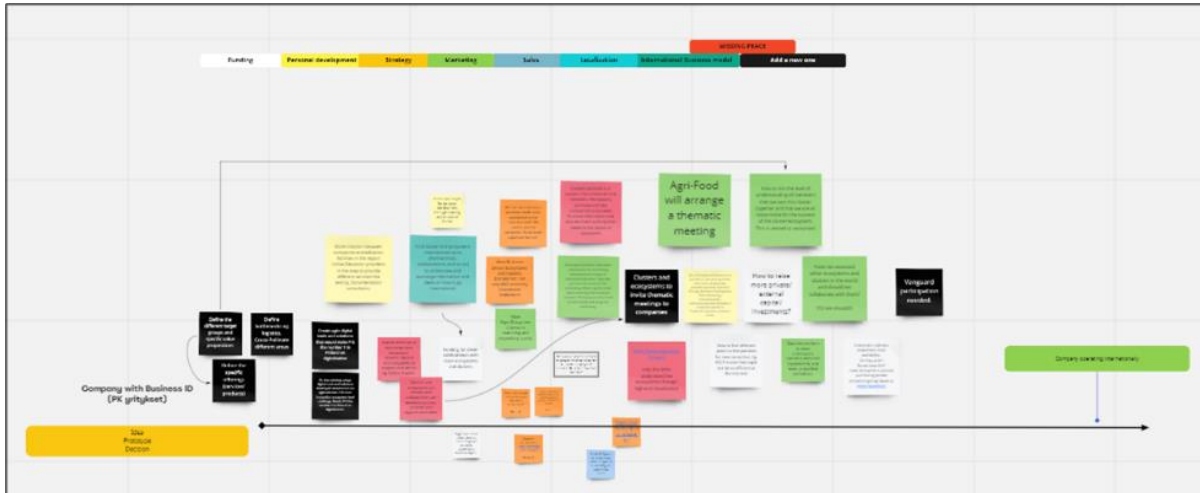

Tavoite 3:n (Kuva 17) osallistujat loivat seuraavat työskentelymallit, jonka pohjalta alueen toimijat saisivat sekä nopeutettua että tehostettua toimintansa

Kuva 20 Alueen tukiorganisaatioiden näkemykset ja ehdotukset toimintamallista.

Samalla keskusteltiin asiakas/kohderyhmän kanssa siitä millaisia toimia he toivovat. Ehdotukset otettiin talteen ja käytetään mallin/mallien kehitystyössä.

Kuva 21 Kohderyhmien/Asiakkaiden toiveet.

9. Itä- ja Pohjois-Suomen kansainvälisyystoiminnan benchmarking

Benchmarking alueiden välillä tarkoittaa tässä yhteydessä maakuntien kansainvälistymisen toimintamallien tunnistamista. Vertailua toimintamallien paremmuuden välillä ei tässä toimenpidesuunnitelmassa tehdä, mutta korostetusti nostetaan esiin hyviä viestintäkäytäntöjä.

9.1. Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyö arvoverkostojen kansainvälistämiseksi

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat yhteistyössä laatineet Elinkeinot murroksessa -strategian eli ELMO:n. Strategia on voimassa v. 2023 loppuun. Strategiaan nojautuen maakunnat ovat työskennelleet yhdessä kehittämällä klusteritoimintaa koulutuksin ja teettämällä ylimaakunnallisia arvoverkkoiselvityksiä.

Aluekehityslain ohjaamana yhteistyötä tehdään jo maakunnallisen yhteistyöryhmän (MYR) puitteissa,

9.2. Itäisten ja pohjoisten alueiden yhteistyötä tukevat EU-ohjelmat

EU tukee alueiden ja organisaatioiden kansainvälistymistä ja kehitystä erillisillä ohjelmilla. Pohjois-Savo kuuluu seuraavien ohjelmien toiminta-alueelle, joten **ohjelmien hyödyntämistä on syytä aktivoida merkittävästi alkavalla ohjelmakaudella**. Ohjelmat mahdollistavat alueiden välisen verkostoitumisen ja julkisten toimijoiden oman kehittämisen rahoitusta.

- Kaakkois-Suomi, Karelia ja Kolarctic ENI CBC
- Pohjoinen Periferia & Arktis (NPA)
- Itämeren alueen ohjelma (IBSR)
- Interreg Europe

Ohjelmat tarjoavat mahdollisuuden ja rahoitusta alueiden väliseen yhteistyöhön ja erityisesti **aluetoimijoiden oman toiminnan ja etenkin elinkeinoelämän kehittämiseen**. Alueiden edustajat työskentelevät yhdessä em. ohjelmasisältöjen kirjoittamiseksi niin, että ne toteuttavat alueiden tarpeita, joten **aktiivisuus ohjelmakirjoittamisen vaiheessa takaa myös sen, että sisällöt vastaavat riittävästi alueen tarpeita**. EU-ohjelmien lisäksi Kuntaliitto organisoii kuntien ja maakuntaliittojen yhteistä EU-kv-verkostoa.

9.3. Itä- ja Pohjois-Suomen toimisto

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien edunvalvontaa EU:ssa tekee yhteinen Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto (<https://www.eastnorth.fi/>). Toimiston on tarkoitus parantaa alueiden elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä. Toimistolla on ollut vahva rooli ELMO-yhteistyön sparraajana ja asiantuntijayhteyksien luoja EU:n toimielimiin. Toimiston palveluiden markkinointi on luonnollisesti maakuntaliittojen vastuulla, ja palveluiden käyttöä tilastoidaan maakunnittain.

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto on tuottanut alkavan ohjelmakauden valmistelun aikana useita webinaareja, joissa selostetaan EU-politiikan tavoitteita ja niiden vaikutusta rahoitusinstrumentteihin. Toimiston asiantuntijoilla on myös nimetyt vastuut EU:n verkostoista, joiden työskentelyä he seuraavat ja raportoivat. EU-toimiston uutiskirjeen tilaamalla saa aktiivista viestintää tapahtumista ja ohjelmakauden etenemisestä.

Maakunnat voivat käyttää EU-toimiston tiloja mm. palavereihin sekä voivat toimittaa toimistolle viestintäaineistoa esitettäväksi. Asiantuntijat myös käyvät pyynnöstä seuraamassa tapahtumia ja kokouksia, mikäli aikataulut sallivat.

9.4. Pohjois-Savo

Pohjois-Savon keskeisiä kansainvälisiä edunajamisorganisaatioita ja verkostoja ovat Pohjoisten harvaanasuttujen alueiden verkosto Northern Sparsely Populated Areas, NSPA¹² ja Itämeren maiden alueiden verkosto The Baltic Sea States Sub-regional Co-operation, SBBBC¹³, jossa Pohjois-Savon liitto on jäsenenä. Pohjois-Savon liiton tehtävänä on edistää eri tavoin maakunnan kansainvälistymistä. Euroopan unionin jäsenmaiden alueisiin sekä muihin potentiaalisiin yhteistyömaihin luodaan yhteyksiä ennen muuta asia- ja hankekohtaisesti. Erityishuomio kiinnitetään unionin itärajalla olevien alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön (<https://www.pohjois-savo.fi/aluekehittaminen/yhteistyö-ja-edunajaminen/kansainvalinen-yhteistyö.html>). **Toiminta ja tulokset näissä verkostoissa kaipaisivat vahvempaa ja ajankohtaista viestinnällistä panosta, jotta maakunnan kansainvälinen toiminta olisi näkyvämpää.**

Pohjois-Savossa eurooppalaista yhteistyötä on avattu Pohjois-Savon liiton Verkostotoiminnasta kasvua Pohjois-Savoon (VERKA) -hankkeen¹⁴ toimenpitein aktivoimalla klustereiden rakentumista ja liittymistä mm. älykkään erikoistumisen (S3) teemayhteistyöhön sekä Vanguard-verkostoon. Hankkeen toiminta-aikana viisi pohjoissavolaista klusteria on päässyt Euroopan klusteritietokantaan¹⁵, DigicenterNS on tunnustettu Digital Innovation Hubiksi (DIH)¹⁶ ja yhteistyötä on käynnistetty EU:n älykkään erikoistumisen teemaryhmissä¹⁷ ja Vanguard-

Kuva 22 VERKA-logo, jota käytetään sosiaalisessa mediassa.

verkostossa¹⁸

Eri toimialojen kansainvälisyyden kehittämistä on tuettu usein eri EAKR-rahoitteisin hankkein, joista mainittakoon v. 2021 toimivat: NewTech – Yritysten kasvu ja kansainvälistyminen (Navitas Kehitys Oy), ERG (European Region of Gastronomy) Juhlavuosi (ProAgria Itä-Suomi ry), Pohjois-Savon Lakeland 2 (Kehitysyhtiö Savogrow Oy), Invest and Expand in Pohjois-Savo (Kuopion kaupunki), Viennin tiekartta vientiyritysten määrän lisäämiseksi 2021 (Kuopion alueen kauppakamari). Lisäksi Pohjois-Savon liitto on rahoittanut Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tehtyyn siltasopimukseen perustuen Ekosysteemi-hanketta (Savonia-ammattikorkeakoulu Oy), jonka tavoitteena on pohjoissavolaisten ekosysteemien (ns. SuperEkosysteemin(www.superekosysteemi.fi)) strategian määrittely, kansainvälisten verkostojen luominen sekä osaamisen ja palveluiden määrittely, palvelupolkujen arviointia ja kehitystä sekä niiden markkinointia.

Kansainvälisten, erityisesti EU-yhteistyön ja TKI-toimijoiden suhteiden aktivointi Pohjois-Savon liitossa on resursoitu hanke pohjaisesti VERKA-hankkeeseen v. 2019-2022. Aktiivinen toiminta on tuottanut hankkeen aikana neljän klusterin liittymisen eurooppalaiseen klusteritietokantaan sekä kaksi käynnistynyttä EU:n älykkään erikoistumisen teemayhteistyötä. Pohjois-Savon liiton hankerahoitus on luonnollisesti ensisijainen työkalu, jolla kansainväliseen toiminnan vaikuttavuutta luodaan laajasti kaikissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa.

9.5. Lapin Arctic Smartness toimintamalli

Lapin liitto korostaa maakuntaliiton roolia eurooppalaisen yhteyden ylläpitäjänä. Älykkään erikoistumisen strategioista vastuussa olevien tahojen korostetaan olevan avaintoimijoita komission suuntaan. Kansainvälisyys on Lapissa perustunut vahvaan alueelliseen yhteistyöhön, ja Lapin liitto onkin luonut Arctic Smartness -toimintamallin ja brändin (Kuva 20), jota toteuttaa Lapin aluekehittämisen kansainvälistymisen ekosysteemi¹⁹ (Kuva 22).

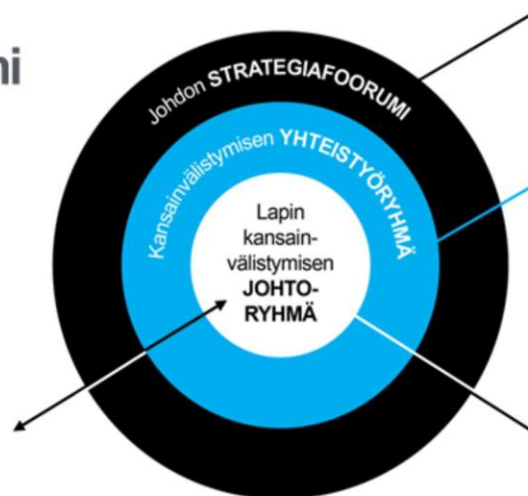

Kuva 23 ARCTIC Smartness -brändi näkyy kv-toimenpiteiden yhteydessä

Lapin KV- ekosysteemi

Kahdensuuntainen kv-vaikuttaminen
Syötöt kv-johtoryhmälle, joka tekee päätökset mukaan lähtemisestä ja syöttää asiat keskitasolle käytäntöön pantavaksi. Kv-johtoryhmästä uudet tematiikat lobattaviksi EU:n politiikkaohjelmiin.

JOHDON STRATEGIAFOORUMI
- Kansainvälisten asioiden strategiatason käsittely
- Säännöllisin väliajoin
- Sparraava luonne

KANSAINVÄLISTYMISEN YHTEISTYÖRYHMÄ
Lappilaiset kv-toimijat ja -asiantuntijat:
- Aluekehittäjäviranomaiset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kehitysyhtiöt
- Tapaamiset neljännesvuosittain
- Operatiivinen taso
- Toimijoiden välinen työnjako

LAPIN KANSAINVÄLISTYMISEN JOHTORYHMÄ
- ELY:n ja Lapin liiton johto
- Tapaamiset 1,5kk välein
- Strategia pohjana
- Tilannekuvan ylläpito
- Operatiivinen johto
- Verkostojen priorisointi
- Sitouttaminen

Kuva 24 Lapin liiton KV-ekosysteemi huolehtii alueen kansainvälisestä strategiasta, toiminnan johtamisesta ja jalkauttamisesta.

Lapin liitto rahoittaa EAKR-varoin ns. Arctic Smartness -hankeperheen hankkeita, joiden kerrotaan toimivan aluekehityksen ytimessä. Rahoitetut hankkeet kehittävät mm. alueen TKI-yhteistyötä, pk-yritysten kansainvälistymistä ja kuntien ja kaupunkien aktiivisuutta ja osaamista EU-kehittämisinstrumenttien hyödyntämiseksi. Lisäksi on ESR-rahoitteinen projekti kansainvälisen TKI-osaamisen kehittämiseksi Lapissa. KATOS-hankkeessa on kartoitettu organisaatioiden kv-hanketoimintaosaaminen sekä kehitetty mm. koulutuskokonaisuus Lapin AMK:iin ja Lapin yliopistoon.

Lappi on mainittu esimerkiksi hyvästä hallinnosta ja älykkään erikoistumisen viemisestä käytäntöön siten, että alueen yhteiset voimavarat ja arvot on tunnistettu älykkään erikoistumisen pohjaksi.²⁰

9.6. Kainuun kansainvälinen toimintamalli

Kainuun liitto tunnistaa kansainvälisyystyön vastuun lähtevän aluekehityslaista ”Maakuntien liitoilla on aluekehitystehtävään liittyen vetovastuu kansainvälisestä toiminnasta”²¹. Kainuun sijainti Suomen itärajalla merkitsee myös Venäjä-yhteistyön painoarvoa Kainuun kansainvälisissä verkostoissa ja ohjelmissa. Kainuu esittelee kansainväliset verkostonsa omilla www-sivuillaan²² Kainuussa on perustettu maakuntajohtajan johdolla kansainvälisten asioiden tiimi. Muutoin kansainvälinen toiminta ja yhteydenpito on osa kunkin Kainuun liiton työntekijän omaa toimenkuvaa. Yleisvastuu kansainvälisestä toiminnasta on maakuntajohtajalla. lisäksi on määritelty vastuuhenkilö EU:n suuntaan tapahtuvalle yhteistyölle sekä Venäjä- ja Barents -yhteistyölle. (<https://kainuunliitto.fi/yhteistyo/kansainvalinen-yhteistyo/>)

9.7. Pohjois-Pohjanmaa

”Kansainvälisillä asioilla on yhä suurempi rooli Pohjois-Pohjanmaan liiton ja koko maakunnan toiminnoissa”, kertovat Pohjois-Pohjanmaan www-sivut²³ Liitto korostaa, että toimijoiden osaamistason nostaminen on tärkeää kansainvälistymiskehityksen kannalta. Maakunta hyödyntää toiminnassaan Pohjois-Suomen maakuntien välistä yhteistyötä, Interreg- ja muita EU-ohjelmia sekä Brysselin aluetoimiston (Itä- ja Pohjois-

Suomen EU-toimisto) palveluita. Kansainvälinen toiminta on viestitty vuositasolla vahvasti (Kuva 23 Pohjois-Pohjanmaan kansainvälinen toiminta vv. 2020-2021

Kuva 25 Pohjois-Pohjanmaan kansainvälinen toiminta vv. 2020-2021

9.8. Keski-Pohjanmaa

Keski-Pohjanmaan kansainvälisyysstrategiatyö aloitettiin toukokuussa 2012. Työn pohjalla oli alueellinen tarve löytää kansainvälistä potentiaalia omaavat sisällöt maakunnasta ja tutkia, millaisia kansainvälisesti kiinnostavia asioita Keski-Pohjanmaalta voi tulevaisuudessa nousta.²⁴ Keski-Pohjanmaalla älykkään erikoistumisen strategia linkittyy kansainvälistymisstrategiaan ohjelmakaudella 2021-2027. Välineenä on luonnollisesti EAKR-hankkeiden rahoitus. Keski-Pohjanmaa osallistuu myös klusteriyhteistyöhön akkumateriaalien ja akkukennojen arvoketjujen sekä digitalisaation ja robotiikan aloilla. Itä- ja Pohjois-Suomessa toimitaan organisaatorajoa ylittävällä yhteistyöllä Elinkeinot murroksessa-strategian toteuttamiseksi. Maakunta kuuluu myös useisiin samoihin verkostoihin kuin muutkin Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat. Erityisenä kansainvälisenä yhteistyöalustana on Merenkurkun alue ja sen puitteissa tehtävä yhteistyö. Kansainvälisten asioiden hoitamiseen on nimetty kansainvälisten asioiden päällikkö.

9.9. Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan liitto korostaa rooliaan aktiivisena rahoittajana, neuvojana ja toimijana kansainvälisessä toimintaympäristössä. Lisäksi kansainvälisten hankkeiden, verkostojen ja yhteistyöalueiden merkitys kehittämisvälineenä tulee jatkossa korostumaan.²⁵ Kansainvälisen toiminnan tavoitteet, toimenpiteet ja resurssit määritetään maakuntaohjelmassa²⁶ Kansainvälistä työtä johtaa kehittämisjohtaja, mutta tehtäviä on vastuutettu useille henkilöille, joiden tehtäväjako ja yhteystiedot on selkeästi esitetty.

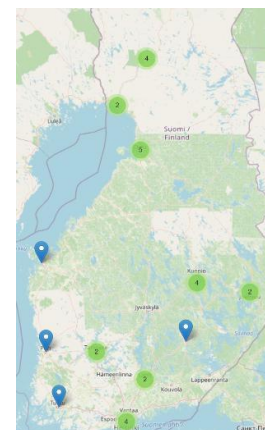
9.10. Etelä-Savo

Etelä-Savon liitto nostaa edunvalvonnan Euroopassa tärkeäksi tehtäväksi ja sen toimijaksi Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston²⁷ Myös toiminta NSPA-verkostossa on tärkeä yhteistyöverkosto. Venäjä-yhteistyön tärkeys korostuu, ja Kaakkois-Suomi-Venäjä CBC ohjelmaa hyödynnetään yhteistyön rahoitukseen. Etelä-Savolla on myös ystävyyskaupunkisopimus kiinalaisin Shaoxingin kaupungin kanssa. Yhteistyön on tarkoitus keskittyä yhteisiin intresseihin clean tech, puhdas vesi ja elintarviketuotanto. Toiminnan puitteissa vierailaan vastavuoroisesti erilaisissa kokoonpanoissa.

10. Pohjois-Savon osaamisen kärjet ja kansainvälistymisen benchmarking

Pohjois-Savo kuvaa omia älykkään erikoistumisen alojaan osaamisen kärkinä. Tässä kappaleessa esitellään Pohjois-Savon osaamisen kärkien alaan kuuluvia suomalaisia klustereita/ekosysteemeitä, jotka ovat mukana eurooppalaisessa klusteritietokannassa²⁸ sekä muissa kansainvälisissä verkostoissa. Suomalaisia klustereita on tietokannassa 29, joista siis neljä Pohjois-Savosta. Kaikkien klustereiden kansainväliseen toimintaan pääsee tutustumaan linkkien kautta²⁹. Kansainvälisen toiminnan benchmarkkauksen tarkoituksena on tarjota kannustimia kotimaiseen verkostoitumiseen sekä malleja kansainvälistymiseen.

Kuva 26 Suomalaiset klusterit eurooppalaisen klusteritietokannan kartalla

10.1. Kone- ja energiateknologia

Koneteknologiaa ja digitaalisuutta ei voi tätä nykyä enää erottaa. Koneisiin ja prosesseihin kuuluu yhä enemmän älykkyyttä mm. tekoälyn muodossa, lot-teknologiana tai erilaisina antureina ja sensoreina.

Tampereella sijaitseva ja Euroopan klusteritietokannassa oleva DIMECC (<https://www.dimecc.com/>), on erikoistunut jo varhain digitaalisuuden ja koneteknologian yhdistämiseen. Dimecc on perustettu v. 2008, ja se kuvaa toimintaansa avoimeksi yhteistyöverkostoksi, joka korostaa toimintansa olevan vahvasti yhteiskehittämistä (co-creation). Kotisivuillaan klusteri kertoo sen verkostossa olevan yli 2000 TKI-ammattilaista, 400 organisaatiota, 66 klusteriosakasta ja yli kymmenen co-creation fasilitaattoria. DIMECC on jäsenenä useissa teknologia-alan kansainvälisissä verkostoissa.

Kemissä sijaitseva teknologiakeskittymä Kiertotalouskeskus Digipolis Oy (<https://www.digipolis.fi/etusivu>) on perustettu v. 1993 ja se on myös liittynyt eurooppalaiseen klusteritietokantaan. Klusterin tavoitteena on kehittää teollisuuden palveluihin erikoistuneiden pk-yritysten toimintaa. Kehittämispalveluihin kuuluu yritysneuvonta, hanketoiminta, innovaatio- ja kehityspalvelut sekä erityinen osio on varattu kokeiluille ja uusille avauksille. Jäseniä klusterissa on 123.

Porissa sijaitsee Robocoast klusteri (<https://robocoast.eu/>), joka on ollut myös Digital Innovation Hub (DIH) vuodesta 2017. Klusteri kuvaa toimintansa olevan one-stop-shop digitaalisen muutoksen palveluissa. Palvelukuvaus on laaja³⁰, se mm. tarjoaa pääsyn testaus- ja protolaboratorioihin sekä teollisiin living labs -toimintoihin. Robocoast toimii myös rahoituksen asiantuntijana mainiten EU:n EIT Digital -rahoituksen yhtenä rahoituslähteenä. Matchmaking ja ekosysteempipalveluilla Robocoast vie yrityksiä kansainväliin arvoverkostoihin. Klusterin toimintaa vetää Priztech Oy -kehittämissyhtiö, ja jäseniä klusterissa on 646. Klusteri on mukana useissa kotimaisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.

Teknologian verkostot ovat tärkeitä Pohjois-Savon elinkeinoelämälle. Tärkeimpänä hankkeena kuitenkin tällä hetkellä lienee organisoida diplomi-insinööri -koulutuksen saavutettavuus Pohjois-Savosta. Tässäkin

verkostotoiminta on avainasemassa.

Vaasassa sijaitsee Pohjoismaiden merkittävin energia-alan keskittymä, Oy Merinova Ab (<https://www.merinova.fi/>) eli Merinova technology centre, joka perustuu EnergyVaasan vuonna 2001 perustettuun toimintaan. Tavoitteena on tukea energiateknologiayritysten ja -organisaatioiden kehittymistä. Sen toimintatapana on mm. johtaa hanketyötä sekä tuottaa palveluita prosessien kehittämiseen, projektinjohtoon ja analyysihin. Jäseniä Merinovassa on 165.

10.2. Elintarvikkeet

Lapissa toimii Arktinen älykäs maaseutuverkosto (<https://arcticsmartness.fi/arktinen-maaseutuverkosto/>) eli Maaseutuklusteri, jonka yhtenä tavoitteena on osoittaa maaseudun elinkeinojen potentiaali. Perinteisen maaseutuyrittäjyyden rinnalle halutaan luoda täysin uudenlaista liiketoimintaa elintarvikkeiden ja hajautetun energiantuotannon toimialoille, samalla myös maaseudun raaka-aineiden jalostusarvoa pyritään kasvattamaan. Jäseniä klusterissa on 60. Suomalaisten elintarvikeklustereiden vähyyks EU:n klusteritietokannassa nostaa Pohjois-Savon AgriFood - klusterin näkyvyyttä ja kannustaa aktiiviseen yhteistyöhakuisuuteen ja jäsenyyden alkumetreillä.

10.3. Hyvinvointiteknologia

OuluHealth-klusteriin³¹ kuuluu 120 jäsentä, joista 100 on pk-yrityksiä. Se kuuluu osana Oulu Innovation Allianssiin, mikä tarjoaa mahdollisuuden poikkitieteelliseen yhteistyöhön ja kaupallistamisen palveluihin. Klusterin tavoitteena on muokata globaalia terveydenhoitoa, innovaatioalustana toimii koko Oulun kaupunki. Klusteri hyödyntää sekä Interreg että Horisontti-ohjelmia toimintansa kehittämiseksi.

HealthTurku³² on liittynyt klusteritietokantaan v. 2018. Siinä on jäseniä 189, joista pk-yrityksiä 80. HealthTurku strategian keskiössä on kansainvälistäminen. Se pyrkii olemaan väylä Euroopan markkinoilla sekä tukee kansainvälistymistä mm. kansainvälisten osaajien houkuttelulla. HealthTurku on osallisena useissa EU-rahoitteisissa projekteissa ja se on European Enterprise Networkin jäsen.

10.4. Metsäteollisuus

Eurooppalaisessa tietokannassa ei ole suomalaisia metsäteollisuuden klustereita. Myös Pohjois-Savossa alan koottua, strategista toimintaa haastaa yhteisen, keskitetyn TKI-ympäristön puute, toisaalta soveltuvien TKI- ympäristöjen hajaantuminen. Muiden erikoistumisalojen TKI-ympäristöt, Materia, Biotalous, Energia palvelevat myös puunjalostusta.

10.5. Matkailu

Smart and Sustainable Arctic Tourism -klusteri toimii osana Lapin Arctic Smartness brändiä. Siinä on 250 jäsentä, joista pk-yrityksiä 200. Klusteri toimii yritysten verkostona. Tavoitteena on kehittää matkailua yhteistyössä Lapin erityiset olosuhteet huomioiden vastuullisesti, viisaasti ja autenttisesti. Klusterin strategiassa kansainvälisyys on luonnollisesti keskiössä³³

10.6. Älykäs vesijärjestelmän

Suomesta on useita vesialaan kiinteästi tai teknologian sovellusten kautta liittyviä klustereita eurooppalaisessa klusteritietokannassa.

Water Cluster Finland³⁴ toimii Oulussa, siinä on 57 klusterijäsentä, joista 33 pk-yrityksiä. Klusteri esittelee toimintaansa varsin niukasti ECCP:n tietokannassa, mutta sen toimialan on vesivarat, jätevesien puhdistus ja infra.

Blue Economy Mikkeli³⁵ Water Hub on eurooppalaisen klusteritietokannan tuore jäsen. Sillä on 16 klusterijäsentä, joista 11 pk-yrityksiä. Klusteri toimii Mikkelin elinkeinoyhtiön Miksei Oy:n alla, ja tuottaa näin rahoitus- ja neuvontapalveluita.

Finnish Water Forum³⁶ toimii Helsingistä käsin. Sillä on 132 jäsentä, joista 70 pk-yrityksiä. Toiminnan tarkoituksen on koota kaikki suomalainen vesiosaaminen samalle alustalle. Toiminnan tavoitteena on kumppanuuksien fasilitointi, projektikehitys yhteistyössä kumppaneiden kanssa sekä vierailujen järjestäminen ja konsortion koordinointi, markkinointi ja viestintä.

Green Net Finland³⁷ esittäytyy klusteritietokannassa ammattimaiseksi projekti organisaatioiksi, jonka erikoisala on cleantech ja yhtenä osa-alueena vesi. Jäseniä on 29, joista pk-yrityksiä 16. Ikävä kyllä klusterilta puuttuvat yhteystiedot ja verkkosivusto.

10.7. Biojalostus

Arctic Smart Rural Community kuuluu Lapin Arctic Smartness brändin alla kuuluviin klustereihin. Siinä on jäseniä 60, joista pk-yrityksiä 50. Klusteri on jo esitelty elintarvikkeiden yhteydessä, mutta koska klusterin toimintaan kuuluu uudenlaisten maaseututuotteiden kuten uusiutuvan energian tuotto se kuuluu tähän yhteyteen myös.

11. Linkki ja referenssilista:

1. https://www.europeanstartupmonitor2019.eu/EuropeanStartupMonitor2019_2020_21_02_2020-1.pdf
2. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/vienti-ja-kansainvalistyminen/sparraus>
3. https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/regional-helpdesks/european-ip-helpdesk_en
4. https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/regional-helpdesks/european-ip-helpdesk/europe-training_en
5. https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/index_en
6. https://www.pohjois-savo.fi/media/liitetiedostot/maakunnan-menestyksen-avaimet/smart-pohjois-savo-web_draft.pdf
7. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/publications>
8. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>
9. https://www.pohjois-savo.fi/media/verka_kuvat/sly_and_savvy_savo22122021.pdf
10. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC116630>
11. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/edp>
12. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/w/entrepreneurial-discovery-process-europe-tools-and-mechanisms>
13. <http://www.nspa-network.eu/>
14. <http://www.bssc.com/>
15. Hanketta rahoittavat Euroopan aluekehitysrahasto ja Pohjois-Savon kehittämissrahasto.
16. <https://clustercollaboration.eu/>
17. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digital-innovation-hubs-tool>
18. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>
19. <https://www.s3vanguardinitiative.eu/>
20. <https://arcticsmartness.fi/lapin-aluekehittamisen-kv-ekosysteemi/>
21. https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/portlet_file_entry/20125/RIS3+In+practice-Good-Governance.pdf/09d2e53f-271e-3fd0-c77c-3bd828ed674a
22. <https://kainuunliitto.fi/yhteistyö/kansainvalinen-yhteistyö/>
23. <https://kainuunliitto.fi/yhteistyö/kansainvalinen-yhteistyö/kansainvaliset-verkostot/>
24. <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/vaikuttaminen/kansainvalinen-yhteistyö/>
25. <https://www.keski-pohjanmaa.fi/keski-pohjanmaan-kansainvalistymisstrategia-2014-2020.html>
26. <https://www.pohjois-karjala.fi/web/guest/kansainvalinen-toiminta>
27. <https://www.pohjois-karjala.fi/pokat2021>
28. <https://www.esavo.fi/kansainvalinen-yhteistyö>
29. <https://clustercollaboration.eu/>
30. [https://clustercollaboration.eu/cluster-list?profile_type=cluster_profile&country_code\[\]=FI&pk_vid=d21e97701526287c163047394185b54d](https://clustercollaboration.eu/cluster-list?profile_type=cluster_profile&country_code[]=FI&pk_vid=d21e97701526287c163047394185b54d)
31. https://new.robocoast.eu/wp-content/uploads/2020/09/A-list-of-Robocoast-Services_02092020_.pdf³¹
<https://clustercollaboration.eu/cluster-organisations/oia-ouluhealth>
32. <https://clustercollaboration.eu/content/healthturku>
33. <https://clustercollaboration.eu/cluster-organisations/smart-and-sustainable-arctic-tourism>
34. <https://clustercollaboration.eu/content/water-cluster-finland>
35. <https://clustercollaboration.eu/content/blue-economy-mikkeli>
36. <https://clustercollaboration.eu/content/finnish-water-forum>
37. <https://clustercollaboration.eu/content/green-net-finland>

